

Zásadní je důvěryhodnost statistik

řiká **Marie Bohatá**, náměstkyně Statistického úřadu EU.

Bývalá předsedkyně ČSÚ se v Eurostatu mimo jiné zabývá uplatňováním etického Kodexu a opatřeními k zajištění nezávislosti evropských statistik.

Za dobu vašeho působení v Eurostatu se i tam jistě hodně změnilo. Můžete konkrétně zmínit v jaké oblasti?

V letech 2003 až 2004 Eurostat prožíval poměrně těžkou krizi a v době mého příchodu byla situace stále ještě dost komplikovaná. V té době byl Eurostat zaměřen především na řešení vnitřních záležitostí s velkým důrazem na administrativní procedury a posílení kontroly v oblasti financování statistických aktivit prováděných jak subjekty komerční sféry, tak i statistickými úřady členských zemí. Vzájemné vztahy byly poznamenány nedůvěrou a bylo tedy třeba co nejrychleji obnovit důvěru a ujmout se opět role lídra Evropského statistického systému. Jsem ráda, že jsem mohla svými aktivitami přispívat jak k posílení vzájemné důvěry, tak i k prohlubování vzájemné spolupráce. V tom ostatně spatřuji své hlavní poslání i nadále.

Jaké profesionální priority máte před sebou v současnosti?

V první řadě musím zdůraznit evropský statistický program pro léta 2013 až 2017, který je v současné době diskutován na půdě Rady v rámci standardního legislativního procesu. Vedla jsem přípravu tohoto programu v Eurostatu a zastupuji Komisi i při legislativní práci. Předpokládám, že v průběhu několika týdnů zahájíme na pracovní skupině Rady projednávání novely nařízení o evropských statistikách. Třetím úkolem, na němž se budu podílet v úzké spolupráci s národními úřady, je implementace revidovaného Kodexu pro evropské statistiky, zejména příprava tzv. Peer reviews.

Po událostech v Řecku dochází k řadě opatření v oblasti posílení kvality dat a nezávislosti statistických úřadů. Která z opatření jsou ta neúčinnější?

Nejsilnějším nástrojem Eurostatu je bezesporu zvýšená pravomoc kontrolovat primární data v oblasti vládní finanční statistiky, ale s úpravou nařízení o kvalitě údajů v kontextu EDP (pozn. red.: č. 479 z roku 2009) se zvýšila i role a odpovědnost národních úřadů za data notifikovaná Eurostatu. Nejde však jen o vládní finanční statistiky, i když ty jsou středem zájmu. Problém je širší, protože statistiky stále více ovlivňují politické rozhodování. Jejich důvěryhodnost je tudíž zásadní. Jak známo, důvěryhodnost evropských statistik měla být posílena přijetím Kodexu pro evropské statistiky. Ne všechny principy a požadavky mohou však realizovat statistické úřady samy a v některých ohledech je nutná součinnost vlády a dalších institucí. Bohužel, Sdělení a Doporučení Evropské komise, jež byly adresovány Evropskému parlamentu a Radě vzápětí po přijetí Kodexu v roce 2005, na tuto skutečnost poukazovaly, ale nevyvolaly prakticky žádnou odezvu. I z tohoto důvodu přišla Komise v dubnu loňského roku s novým sdělením č. 211 o robustním řízení kvality, kde nastínila další nezbytné kroky. V souladu s tímto dokumentem se domnívám, že neúčinnějším opatřením bude novelizace nařízení o evropských statistikách. Její některé principy a indikátory Kodexu by se měly stát závaznými, a tudíž i vymahatelnými. Předpokládá se, že i zavedení povinnosti vlád napomáhat k plné implementaci Kodexu, k níž

Marie Bohatá

se vláda přihlásí ve veřejném politickém závazku, tzv. Commitments on Confidence in Statistics, by mělo situaci dále zlepšit. Tato deklarace se bude týkat především profesionální nezávislosti, koordinační funkce statistických úřadů ve vztahu k dalším národními producentům statistik či zajištění a stabilizace zdrojů. Bude ale dostatečně specifická, aby pomohla řešit konkrétní problémy jednotlivých národních statistických systémů. Za zmínku jistě stojí i skutečnost, že takováto deklarace se připravuje i pro Eurostat.

Jaké je postavení Kodexu evropské statistiky v systému těchto opatření?

Jak je zřejmé, Kodex hraje stále důležitou roli a spolu s nařízením o evropských statistikách se vzájemně doplňují. Jeho samoregulační charakter se nemění, ale některé požadavky se prostřednictvím legislativy stanou závaznými. Bude však v pravomoci členských zemí rozhodnout se, jak budou naplněny. Např. postupy pro jmenování a odvolání hlavy statistického úřadu mají být stanoveny zákonem, ale samy o sobě nejsou specifikovány. Důležitou pomůckou pro plnou implementaci Kodexu bude určité soubor nejlepších metod a postupů, který představuje jeden z významných výstupů spolupráce v rámci Sponsorship v oblasti kvality.

Podle posledních zpráv dochází k určitému zpomalení implementace jednotlivých aktivit v rámci Kodexu evropské statistiky na mnoha úřadech. Čím je to způsobeno?

Zpomalení považuji v podstatě za přirozené, protože jednodušší opatření bylo možno realizovat rychleji než např. opatření vyžadující úpravy zákona. Navíc se dá předpokládat, že značné rozpočtové škrty, k nimž byly mnohé země nuceny přistoupit v celé státní správě, vedly k oddálení realizace některých zdrojově náročnějších aktivit. Výše zmíněné Sdělení Komise č. 211 na tuto situaci reaguje a uvádí opatření, jež by podle názoru Komise měla implementaci Kodexu urychlit.

Co byste nejvíce přála českým statistikům?

Asi stejně jako všem kolegům: kvalitní administrativní data, ochotu respondentů spolupracovat a větší vstřícnost nás producentů statistických informací ve vztahu k uživatelům.